

LAKIALOITE 83/2008 vp

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloite on osa vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ehdottamaa toimeentuloturvan vähimmäisetuuksien yhtenäistämistä ja tuloköyhyyden vähentämiseen tähtäävää sosiaalipoliittista linjausta. Vähimmäisturvan osalta vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ehdottaa perusturvan etuuksien yhtenäistämistä ja korottamista tällä hetkellä yksinäiselle tarkoitettun täyden kansaneläkkeen tasolle verottomana. Lisäksi ehdotamme, että näin korotettuja vähimmäisturvaetuksia ja kansaneläkettä edelleen korotettaisiin 100 eurolla kuukaudessa 1.7.2009 lukien.

Aloitteessa ehdotetaan työmarkkinatuen tarveharkinnan poistamista osana toimenpidekonnaisuutta, jolla ns. köyhyysloukkuja pyritään purkamaan ja lisäämään työstä saatavien ansiotulojen käteen jäävää osaa samalla, kun perhe on vähimmäisetuuksien saaja.

Tällä hetkellä työmarkkinatuki on tarveharkintainen, mikä merkitsee sitä, että saajan ja hänen puolisonsa tai avopuolisonsa tulot pienentävät työttömän työmarkkinatukea. Jos vanhempien kanssa samassa taloudessa asuva työtön ei täytä työssäoloehtoaa, vanhempien tulot vaikuttavat työmarkkinatukeen. Tuki maksetaan silloin osittaisena, ja se on 50 % tuesta, jonka saaja muutoin saisi.

Voimassa olevassa laissa työmarkkinatuki pienenee, jos avo- tai aviopuolison palkkatulot ylittävät 536 euroa kuukaudessa. Tämän ylittävät puolison tulot vähentävät työmarkkinatukea.

Lisäksi työmarkkinatuki pienenee, jos puolison palkkatulot ja työttömän omat pääomatulot ylittävät 848 euroa kuukaudessa, ja lakkaa kokonaan, kun puolisoisten yhteenlasketut tulot ovat enemmän kuin 1 878 euroa. Tulorajaa korotetaan 106 eurolla jokaisesta huollettavana olevasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Työmarkkinatuki pienenee siten, että tuesta vähennetään 50 prosenttia tulorajan ylittävistä puolison palkka- ja työttömän omista pääomatuloista. Perheettömällä täydestä työmarkkinatuesta vähennetään 75 prosenttia tulojen 253 euroa kuukaudessa ylittävästä osasta. Vähennys lasketaan kuukausitasolla.

Jos työmarkkinatuen hakijan puolison palkkatulot ovat tulonhankkimiskustannusten vähentämisen jälkeen 1 800 euroa kuukaudessa bruttona ja perheessä on kaksi alle 18-vuotiasta lasta, niin tarveharkinta alentaa perheellisen täyden työmarkkinatuen 673,59 kuukaudessa (31,33 euroa/pv x 21,5) tasolle 572 euroa.

Perheet, joissa joku perheen jäsenistä saa työmarkkinatukea, saavat usein myös asumis- ja toimeentulotukea. Asumistuki ja toimeentulotuki ovat niin ikään tarveharkintaisia ja tulosidonnaisia. Tarveharkinnan voimakas päällekkäisvaikutus syntyy korkeiden asumiskustannusten alueilla ja siellä erityisesti lapsiperheissä.

Tehdyissä selvityksissä on havaittu, että useiden etuuksien tarveharkinnan yhteisvaikutus johtaa lopputulokseen, jossa työllistymisestä

koitua bruttomääräinen tulonlisäys tietyllä tuloalueella (1 650—2 190 euroa) ei tuo laisinkaan tai tuo vain hyvin vähäisessä määrin käteen jäävää lisähyötyä tarveharkintaisten etuuk-sien vähenemisen ja verotuksen pienentäessä perheen kokonaistuloja. Tähän vaikuttaa jossain määrin se, kuinka suuret perheen asumiskustan-nukset ovat ja paljonko perhe saa asumistukea.

Puolison tuloihin sidottu tarveharkinta ei sovi yhteen työttömyysturvan yksilöllistä perusoi-keutta turvaavan luonteen kanssa. Tuen leikkaa-

minen työmarkkinatukea saavan omien pääoma-tulojen perusteella kohtelee työmarkkinatuen saajia ansiosidonnaisella turvalla olevia anka-rammin. Ansiosidonnaisella turvalla olevien etuutta ei leikata päivärahan saajan omien pää-omatulojen perusteella.

Aloitteen kustannukset on arvioitu noin 21 miljoonaksi euroksi, kun otetaan huomioon muutoksen tuottama verotulojen lisäys (10 milj. euroa).

PERUSTELUT

Nykytila

Työmarkkinatuen saajan työmarkkinatukea pienentävät hänen puolisonsa tulot 180 työmarkki-natukipäivän jälkeen silloin, kun työmarkkinatu-kea saadaan työttömyyspäivärahan enimmäis-ajan (500 päivää) jälkeen. Tarveharkinnasta on vapautettu 55 vuotta täyttäneet työttömät, jotka ovat työttömiksi joutuessaan täyttäneet palkan-saajan tai yrittäjän työssäoloehdon, sekä työttö-mät siltä ajalta, jolloin he osallistuvat työvoima-palveluista annetun lain mukaiseen koulutuk-seen, työharjoitteluun, työelämävalmennuk-seen, työkokeiluun, kuntoutukseen tai kuntout-tavaan työtoimintaan.

Aloitteemme tiedot perustuvat Kelassa teh-tyyn selvitykseen (Honkanen, P. 2006. Työttö-mien perusturvan ongelmia) ja siinä esiintyviin Kelan rekisteritietoihin syyskuulta 2005. Näi-den tietojen mukaan sellaisia työmarkkinatuen saajia, joilta tarveharkinta oli vähentänyt työ-markkinatukea mutta ei ollut poistanut sitä ko-konaan, oli yhteensä 6 629 tuensaajaa. Rekiste-ritiedoista ilmenee, että näistä 6 041:llä oli tar-veharkintaan vaikuttavia puolison tuloja ja edel-leen että heistä 3 169:llä oli myös työmarkkina-tuen lapsikorotukseen oikeuttavia alaikäisiä lap-sia.

Johtopäätös on se, että noin 6 000 työmarkki-natuen saajaa on sellaisessa tilanteessa, jossa työmarkkinatuen tarveharkinta yhdessä verotuk-sen ja mahdollisesti asumistuen kanssa aiheut-

taa varsin korkean efektiivisen marginaalisen veroasteen. Korkean marginaalisen veroasteen todennäköisyys on suuri etenkin noin 3 000 lap-siperheessä, sillä silloin perhe on varmimmin oi-keutettu myös asumistukeen.

Pykäläperustelut

7 luvun 1 §:n (Oikeus työmarkkinatukeen) 1 momentin 3 kohdan ja 2 §:n (Työmarkkinatu-keen oikeutettu) 1 momentin 8 kohdan poistami-nen. Ehdotamme työmarkkinatuen tarveharkin-nan poistamista (7 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 2 §:n 1 momentin 8 kohdan poistaminen). Tä-män vuoksi oikeutta työmarkkinatukeen koske-vista säännöksistä on poistettava edellytys, jos-sa etuus sidotaan taloudellisen tuen tarpeeseen.

7 luvun 3 §. Työmarkkinatuki työvoimapolitiit-tisen toimenpiteen aikana. Koska ehdotamme tar-veharkinnan poistamista kaikilta, säännöksessä ei enää tarvita viittausta poikkeustapauksiin, jol-loin tarveharkintaa ei edellytetä.

9 luvun 3 ja 4 §:n kumoaminen. Koska ehdo-tamme tarveharkintasääntelyn poistamista lais-ta, ehdotamme säännösten kumoamista.

9 luvun 5 §. Työmarkkinatuki ilman tarveharkin-taa. Säännöksessä todettaisiin, että työmarkki-natuki myönnetään ilman tarveharkintaa.

9 luvun 6 §:n (Osittainen työmarkkinatuki) kumoaminen. Ehdotamme pykälän kumoamista. Nykyisen säännöksen mukaan työmarkkinatuki on 50 prosenttia 1 §:n 1—3 momentin ja 3—5 §:n mukaisesti lasketusta työmarkkinatuesta, jos työnhakija asuu vanhempiensa taloudessa eikä ole täyttänyt työssäoloehtoa. Tästä on sää-

detty eräitä poikkeuksia. Säännös kietoutuu oleellisesti työmarkkinatuen tarveharkintasääntelyyn.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 7 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 §:n 1 momentin 8 kohta sekä 9 luvun 3, 4 ja 6 §, sellaisena kuin niistä on 9 luvun 3 § osaksi laissa 576/2007, sekä
muutetaan 7 luvun 3 §:n 1 momentti ja 9 luvun 5 § seuraavasti:

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

3 §

Työmarkkinatuki työvoimapolitiittisen toimenpiteen aikana

Työmarkkinatukea maksetaan siihen oikeutetulle henkilölle ajalta, jona hän osallistuu työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

9 luku

Työmarkkinatuen määrä ja kesto

5 §

Työmarkkinatuki ilman tarveharkintaa

Työmarkkinatuki myönnetään ilman tarveharkintaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 2008

Merja Kyllönen /vas
Erkki Virtanen /vas
Minna Sirnö /vas
Pentti Tiusanen /vas
Matti Kauppila /vas
Matti Kangas /vas
Markus Mustajärvi /vas

Kari Uotila /vas
Annika Lapintie /vas
Paavo Arhinmäki /vas
Martti Korhonen /vas
Unto Valpas /vas
Veijo Puhjo /vas